

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 20/2013-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. marca 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti Mgr. G. Š., H., zastúpenej obchodnou spoločnosťou JUDr. M., s. r. o., B., v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. M. T., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C/170/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 19 C/132/2007) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. G. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C/170/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 19 C/132/2007) porušené bolo.

2. Okresnému súdu Piešťany prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C/170/2008 konať bez zbytočných prietáhov.

3. Mgr. G. Š. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Piešťany povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Piešťany je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia Mgr. G. Š. v sume 323,50 € (slovom tristodvadsaťtri eur a päťdesiat centov) na účet obchodnej spoločnosti JUDr. M., s. r. o., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 20/2013-13 z 15. januára 2013 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. G. Š., H. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C/170/2008.

Sťažovateľka uviedla, že 4. októbra 2007 podala Okresnému súdu Trnava žalobu o ochranu osobnosti spolu s návrhom na vydanie predbežného opatrenia; vec bola vedená

pod sp. zn. 19 C/132/2007. Po postúpení veci okresnému súdu, ktorý jej prideliť sp. zn. 4 C/170/2008, tento 25. augusta 2009 vyzval sťažovateľku na oznámenie, či trvá na návrhu na nariadenie predbežného opatrenia. Keďže po uplynutí dvoch rokov už nebezpečenstvo bezprostredne hrozacej ujmy netrvalo, sťažovateľka vzala tento svoj návrh späť. Následne okresný súd uznesením č. k. 4 C/170/2008-159 z 9. septembra 2009 konanie o nariadenie predbežného opatrenia zastavil. Uznesením č. k. 4 C/170/2008-164 z 24. septembra 2012 okresný súd vyzval sťažovateľku na doplnenie a upresnenie jej návrhu, čo urobila podaním z 22. októbra 2012. Ako z uvedeného vyplýva, ani po piatich rokoch od začatia konania okresný súd nerozhodol vo veci samej.

Sťažovateľka preto žiadala, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C/170/2008 porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby okresnému súdu prikázal vo veci konať bez zbytočných prietáhov a zaplatiť sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. Spr 68/13 z 11. februára 2013 vyjadrila predsedníčka okresného súdu, v ktorom uviedla: *„Okresný súd Piešťany je v danej veci miestne príslušný od 01. 01. 2008, kedy mu bol spis odovzdaný v rámci prechodu výkonu súdnictva. Od 01. 01. 2008 do 30. 06. 2010 bola daná vec pridelená na prejednanie sudcovi Mgr. V. Z. a dňa 01. 07. 2010 bol spis pridelený sudkyňi JUDr. R. M., ktorá dňa 13. 09. 2012 do spisu zadala úpravu na vypracovanie uznesenia – výzvy na opravu návrhu tak, aby jeho petit bol určitý a vykonateľný. Na základe uvedenej výzvy bolo dňa 20. 11. 2012 súdu doručené čiastočné späťvzatie žaloby, o ktorom doposiaľ zákonná sudkyňa nerozhodla v dôsledku svojej značnej preťažnosti, nakoľko má v súčasnosti vo svojom senáte v hlavných agendách počet nevybavených vecí viac ako 700.“*

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 4 C/170/2008 ústavný súd zistil, že procesné úkony vo veci boli vykonané tak, ako ich opísali účastníci konania. Na doplnenie ešte uvádza, že:

Dňa 6. decembra 2007 Okresný súd Trnava vyzval sťažovateľku na doplnenie návrhu na vydanie predbežného opatrenia.

Dňa 29. januára 2008 bolo Okresnému súdu Trnava doručené doplnenie návrhu na nariadenie predbežného opatrenia.

Dňa 18. februára 2009 bola okresnému súdu doručená žiadosť právneho zástupcu sťažovateľky o rozhodnutie o návrhu na vydanie predbežného opatrenia a konanie vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C/170/2008.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

V obsahu označených práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. I. ÚS 20/02, III. ÚS 344/2011).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (napr. IV. ÚS 221/04, III. ÚS 103/07, III. ÚS 139/07).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje postupovať v konaní v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ako aj z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, III. ÚS 75/07, III. ÚS 118/07) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľky na ochranu osobnosti. Ústavný súd konštatuje, že takýto typ konania nevykazuje znaky skutkovej alebo právnej zložitosti takej intenzity, ktorá by odôvodňovala doterajšiu dĺžku konania.

2. Pri hodnotení správania sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd nezistil také okolnosti, na základe ktorých by bolo možné konštatovať, že prispela k predĺženiu posudzovaného konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, bol postup okresného súdu v danej veci.

Pokiaľ však ide o postup okresného súdu, je zrejmé, že tento svoju činnosť neorganizoval v súlade s už uvedenou povinnosťou vec čo najrýchlejšie prejednať a rozhodnúť. Okresný súd nielenže nedodrжал zákonom ustanovenú lehotu na rozhodnutie o návrhu na vydanie predbežného opatrenia (§ 75 ods. 4 OSP), ale ignoroval aj urgenciu právneho zástupcu sťažovateľky na vydanie takéhoto rozhodnutia. Až po roku a ôsmich mesiacoch okresný súd vyzval sťažovateľku na oznámenie, či na tomto návrhu trvá. Na základe oznámenia sťažovateľky z 3. septembra 2009, že nebezpečenstvo bezprostredne hroziacej ujmy z konania odporcu už nepretrváva, okresný súd konanie o jej návrhu na vydanie predbežného opatrenia uznesením z 9. septembra 2009 zastavil. Ústavnému súdu neušla pozornosť ani skutočnosť, že okresný súd až 24. septembra 2012 vyzval sťažovateľku na doplnenie a upresnenie jej návrhu na začatie konania (t. j. vo veci samej). Keďže v dôsledku uplynutia takej dlhej doby by rozhodnutie o pôvodnom návrhu neodrážalo aktuálny stav vzťahov účastníkov posudzovaného konania, sťažovateľka podaním z 19. novembra 2012 vzala časť svojho návrhu späť. O tomto návrhu okresný súd dosiaľ nerozhodol.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že hoci predmetné konanie trvá viac ako päť rokov, stále sa nachádza na jeho začiatku. Okresný súd dosiaľ nedoručil návrh sťažovateľky odporcovi na vyjadrenie a nevykonal ani ďalšie procesné

úkony (napr. určenie termínu pojednávania, vykonanie dokazovania a iné) smerujúce k rozhodnutiu vo veci samej, čo by viedlo k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky. Okresný súd nepostupuje v tomto konaní dôsledne, čo ústavný súd hodnotí ako ústavne neakceptovateľné.

Ústavný súd neakceptuje ani obranu predsedníčky okresného súdu založenú na preťažnosti zákonnej sudkyne. V tejto súvislosti odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že personálne problémy (napr. nedostatočné obsadenie súdu, zaťaženosť sudcov a ich časté zmeny) a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, avšak len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (m. m. I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02, I. ÚS 23/03, I. ÚS 141/03 a iné). V danom prípade sa tak nestalo. Napokon aj predsedníčka okresného súdu uznala sťažnosť sťažovateľky na zbytočné prieťahy v konaní za dôvodnú.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania a všetky okolnosti posudzovaného prípadu ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C/170/2008 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil, že došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, prikázal okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C/170/2008 konať bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie (podobne § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať finančné zadost'učinenie v sume 10 000 €.

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie finančného zadost'učinenia, pri určení ktorého ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav posudzovaného konania ústavný súd priznal sťažovateľke finančné zadost'učinenie v sume 2 000 €, ktoré zaviazal uhradiť okresný súd (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

Právny zástupca sťažovateľky si v sťažnosti uplatnil trovy konania v sume 323,52 €.

Ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 323,50 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti – vykonané v roku 2012) v sume po 127,16 € a dva režijné paušály v sume po 7,63 € plus 20 % DPH, ktoré zaviazal uhradiť okresný súd (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. marca 2013